

МОРАЛНИ КОДЕКС ПЛАНИНАРА ВОЈВОДИНЕ

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

1. Морални кодекс планинара Војводине садржи већ устаљене добре обичаје и навике на којима почива војвођанско планинарство и који оцртавају специфичан лик војвођанског планинара.
2. Сваки члан планинарско - смучарске организације Војводине се обавезује да ће се придржавати овог Кодекса и да ће у случају тежег кршења његових начела одговарати пред одговарајућим органима своје планинарско - смучарске организације. Савесно испуњавање Кодекса даје право да се члан планинарско - смучарске организације Војводине прогласи за планинара.
3. Поставке Кодекса обавезују планинара у целости у његовој активности и понашању у планини и ван ње, без обзира да ли је та активност у непосредној или посредној вези с планинарством. Посебно је наглашена дужност члана планинарских друштава да морају увек бити пример другима, нарочито омладини.
4. Од њиховог понашања и активности зависи, пре свега, хоће ли се сачувати и ширити углед војвођанског планинарства.

ЧУВАЊЕ ПРИРОДЕ И ОКОЛИНЕ

Природна богатства и лепоте земље су основа из које планинарство црпи моћ и мисију. чување и неговање природе је у најширем друштвеном интересу. Планинарство од ње зависи и зато још више обавезује да је доследно поштује, чува и буде у томе другима за узор.

Све веће интересовање за одлазак у планине и развој саобраћаја као и други облици цивилизације, све више угрожавају праисконски изглед планинског света. Зато је брига за чување околине и природе главни задатак планинарског васпитања.

Поред опште животне средине живих бића, посебна дужност планинара је да брину о заштити природних предела који су непосредно или посредно везани за планинарство.

Посебно је важна заштита планинарских предела, националних паркова, планинског биља и животиња, пре свега заштићеног цвећа и животиња, планинских вода, ваздуха и околине.

На планинарским стазама, а посебно на врховима, одмаралиштима и видиковцима не бацати отпатке и остатке јела, амбалаже и слично, већ их понети у ранцу или посебно понетој кеси и однети до првог ђубришта. Не стварати буку виком или апаратима, не бацати камење које може угрозити људе и дивљач, не палити ватру у шуми или њеној близини да се не изазове пожар, не кидати цвеће без обзира да ли је под заштитом или не. Не стварати штету на планинарским објектима, стазама и у шуми.

Стално мислите о томе да и они који долазе за нама имају право на лепе и чисте пределе.

ХУМАНИЗАМ

Богатство и лепоте наше домовине у целости сачували смо знојем и жуљевима радног човека генерацијама. Зато је његово неотуђиво право да у њима сада ужива и располаже. Планинарство у најширем смислу те речи је најприступачније

и најприлагодљивије. Зато је постало покрет великог броја људи, број планинарских друштава расте, а планинара и посетиоца у планинама из године у годину је све више. Боравак у планини је најприроднији и душевно је и телесно окрепљење, најкорисније проведено слободно време у пријатељском и другарском кругу за човека од дечјих па до позних година.

Војвођанско планинарство је ово имало стално пред очима, на тој основи се развило и у томе видело свој основни смер и намену. Зато се планинарска друштва морају, баш као и сви планинари трудити да привуку у своје редове што више грађана, а нарочито омладине и деце.

Лепоту планина морамо обогатити присним људским односима. Они морају владати међу планинарима и у планинама.

Такав дух се ствара правим другарством и солидарношћу у најтежим ситуацијама, несебичном помоћи, обзирношћу, самопрегором, дисциплином, пожртвовањем, скромношћу. Укратко: међу планинарима мора владати демократија, узајамност и хуманизам.

ДРУГАРСТВО ПЛАНИНАРА

Другарство и блискост су за планинарство од животног значаја. Нема планинара, чак ни такозваног "солисте", који би лако погазио другарство. Познато је животно правило о пријатности заједничког уживања у планини на сваком кораку. Захтеви и потребе правог другарства су у планини често шири и одговорнији.

1. Другарска помоћ

Важна је искрена, несебична другарска помоћ:

- Савети и упозорења искусних неискусним и неопрезним планинарима о правилном кретању, одмору, исхрани, одећи, опреми, оријентацији, о владању у несрећи итд.
- Непосредна помоћ уморнима, исцрпљенима, угроженима, рањенима, уопште брза помоћ у несрећама.

То није дужност само чланова Горске службе спасавања, већ морална обавеза сваког планинара. Нека свако, колико има снаге, знања и средстава којима располаже, помогне човеку у невољи. Помоћ нека буде срдачна, несебична, хумана, охрабрујућа, права другарска дужност, која никад не захтева новчану надокнаду. Човек у невољи не сме имати осећај да му помажемо безвољно, силом, из дужности или за награду.

2. Обезбеђивање помоћи

Дужност сваког планинара је да опрезно хода по планинама, да буде одговарајуће опремљен и, нарочито у зимским условима, физички припремљен за подухват. Ово му налаже одговорност према самом себи и другарска обавеза према осталима. На тај начин ређе ће му бити потребна помоћ.

ОДЛАЗАК У ПЛАНИНЕ БЕЗ ОДГОВАРАЈУЋЕ ФИЗИЧКЕ КОНДИЦИЈЕ ЈЕ ИЗРАЗ НЕОДГОВОРНОГ ОДНОСА ПРЕМА ЦЕЛОЈ ГРУПИ КОЈУ НЕДОВОЉНО ПРИПРЕМЉЕНИ ПЛАНИНАР ЗАДРЖАВА И СПРЕЧАВА ДА НА ВРЕМЕ ИЗВРШИ СВОЈ ЗАДАТАК УЗ НЕПОТРЕБНО АНГАЖОВАЊЕ ДРУГИХ ДА МУ ПОМАЖУ !!!

Планинар у незгоди нека пре свега сам себи помаже. Помоћ нека тражи само онда када себи заиста не може помоћи. У оквиру својих могућности, повређени нека учествује у олакшавању напора онима који пружају помоћ.

Мирно и без панике мора се поднети сваки неугодан положај. Недостојно је планинара да поставља претеране захтеве, да се не савлађује, а нарочито да понашањем негативно утиче на друге унесрећене.

3. Награда за помоћ

Најлепша награда онемо што помаже је сазнање да је испунио своју људску дужност. С таквим сазнањем није му потребно захваљивање. Није у реду ако се сам хвали или прецењује своје заслуге. Нарочито не сме очекивати да стекне признање на рачун других помагача.

Груба је повреда правила планинарске етике захтевати за указану помоћ новац или награду од унесрећеног. Планинар коме је била потребна помоћ дужан је да се на леп начин и искрено захвали спасиоцу.

4. Поздрав

Леп је планинарски обичај међусобно се поздравити. То је очит знак планинарског другарства и поштовања обичаја.

Поздрав нека буде културан, уљудан, по могућству срдчан. Није лепо чекати на поздрав. Млађи поздрављају старије, мушкарци жене.

Лепо је да они који крећу ка врху поздрављају оне који се враћају. Тиме им одају признање за савладани планинарски успон.

Неуљудно је и недругарски примити поздрав са висине и немарно одговорити.

ОДНОСИ МЕЂУ ПЛАНИНАРИМА

Међу планинарима мора постојати начело равноправности. Нespoјиво је с планинарством некакво социјално, национално, расно или друго издвајање. У планини је посебно значајна једнакост и интернационална солидарност. Странци који нам долазе у госте као пријатељи наше домовине, нашег народа и планина, морају осетити нашу гостопримљивост.

Равноправност није механичко изједначавање. Посебно у планини мора доћи до изражаја начело солидарности, међусобно разумевање, обзир према природним, социјалним, здравственим, старосним, полним и другим индивидуалним разликама које траже узајамно поштовање и посебно понашање. Начело хуманизма и другарства има овде и посебан нагласак.

У планинарству постоји и једно основно правило: апсолутну предност имају повређени, деца и жене.

Установљена је и планинарска пракса да искуснији и отпорнији уступају предност мање искусним и слабијим, а млађи старијима. Прекаљени старији планинари преносе искуство млађима, а ови их поштују. При томе је важно сачувати другарски однос и разумевање. Потребне и жеље и једних и других морамо ускладити с новим могућностима које планинарству пружа друштвени развој. Стара искуства треба прилагодити новим односима и таквом синтезом даље развијати и модернизовати планинарство.

У планинарској пракси су се усталила прецизна правила о владању у одређеним свакодневним ситуацијама.

На пример:

- у мимоилажењу на уским планинарским стазама спретнији, јачи и млађи се склањају старијем,

- при савлађивању небезбедних места; снега, воде и сличног препуштамо слабијима бољи положај,
- у заједничким акцијама јачи нека преузму теже задатке,
- за време одмора или паузе у природи и домовима препуштамо или уступамо место слабијима,
- на ноћењима, било да је то планинарски дом или неко друго место, ако је све препуно, препустимо слабијима и исцрпљенима постељу или боље место.

За кретање у групама важе следећа правила:

- најјачи се морају равнати према најслабијем,
- ко први крене, не сме пожуривати остале на следећем одморишту, јер сви планинари треба да предахну,
- кретање стрмином не почињи дивљањем, нагло и приказивањем своје можда боље способности, већ постепено, тако да се лако појачава темпо, уколико је то потребно и за друге изводљиво.

Заиста је ружно ако неко сам жури напред, сам се одмара, кад га други пристигну опет одјури напред и не дозвољава другима одмор који им је итекако потребан.

У свим оваквим и сличним примерима мора важити начело солидарности.

ПЛАНИНАРСКИ ОБЈЕКТИ

Планинарски објекти (домови, куће, склоништа и биваци) су у првом реду намењени планинарима, да у њима одахну, обедују и прикупе нове снаге за даље кретање по планини. У том погледу су жеље и захтеви планинара прилично скромни, а планинарске зграде још нису најбоље опремљене да би увек испуниле све захтеве.

Зато се од планинара тражи да строго поштују правилник о пословању и управљању планинарским објектима и кућном реду, да је скроман у захтевима, увиђајан и обзиран према другим посетиоцима и домаћинима. Правила о другарству и солидарности у њима највише ће доћи до изражаја. У планинарским зградама влада атмосфера пристојности и топлине и увек мора бити изнад свих тешкоћа.

За такву атмосферу посебно је важно да водимо рачуна о потребама и жељама других, још боље је да својим жељама и навикама не стварамо неугодности другима.

Неопходна је хармонија. Отуда је нарочито важно пажљиво понашање у овим приликама:

1. У великој гужви се не истичи и не тражи привилегије, већ се скупи колико можеш. Апсолутну предност имају болесни, деца и жене.
2. Свака галама нервира онога ко жели мир, а таквих је у планини највише, па отуда и долазе на починак после напорних тура. Зато у планинарским зградама не лупај, не галами, не вичи и не разбијај.
3. Певање и свирање морају бити умерени и примерени, прилагођени околини у дому. Није лепо у планинарској кући или дому дерати се, гласно пуштати транзистор или слично.
4. Уживање алкохолних пића мора бити умерено. Никако није дозвољено тј. достојно да се планинар напија.
5. Весело расположење, које је нормално за боравак у планини, не сме се претворити у лумповање и теревенку, бахато понашање, које није у складу са планинарском етиком.
6. Изнад свега је важно поштовање ноћног мира. Мора владати потупи мир после сата означеног за почетак тишине по кућном реду. Ко долази касније

на починак или раније устаје, мора бити посебно обзиран према онима који се одмарају.

7. Само у изузетним случајевима, ако су сви у дому или кући сагласни, може се продужити другарска планинарска седељка за који сат посел часа означеног за почетак починка.
8. Ако је планинар пушач, то не значи да димом треба да трује остале планинаре-непушаче:
  - у планинарском дому постоји кућни ред, па у складу са кућним редом или сагласности домара или домаћином дома пали цигарету.
  - у собама за спавање (спаваоницама) никад не пушити.

У свим тим, и сличним ситуацијама је у заједничком интересу другарска умесна критика и интервенција против прекршиоца ових норми понашања.

Морална је дужност сваког планинара, а не само домаћина, да прекршиоца спречи у њиховом неодговорном понашању.

ОДНОС ПРЕМА ПЛАНИНАРСКОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ

Војвођанско планинарство је стекло свој углед и бројност својом чврстом организацијом, пошто су је основали и водили одлични организатори и несебично пожртвовани планинари. Зато је морална обавеза сваког члана да планинарску организацију јача према својим могућностима.

Прва општа дужност је да чува њен углед, и штити је тако што ће сам поштовати њена основна морална начела, чиме ће добро утицати и на друге.

Припадност планинарској организацији тражи моралну обавезу да сваки члан савесно испуњава чланске обавезе, да ужива права и привилегије на основу Кодекса и других докумената планинарске организације. Сваки планинар је такође дужан да чува и пази друштвене објекте: планинарске куће и домове, планинарске стазе и путоказе, маркације и друге објекте и имовину.

ЧЛАНОВИ ПЛАНИНАРСКИХ ОРГАНА

Свака функција у органима планинарске организације Војводине је почасна. Она се заснива на поверењу ширег чланства, на добровољној обавези, савесности и на осећању за одговорност. Прва дужност планинарског функционера је да се сам влада по Кодексу и својим понашањем буде пример другима.

Дужност се мора обављати брижно, према својој могућности и знању и интересу чланства, организације и за општи интерес планинарства.

Мора се старати да се чува планинарска имовина и да се корисно троше планинарска средства.

Несавесно понашање у том погледу сматра се тешким планинарским прекршајем.

Однос планинарских функционера према другим планинарима мора бити потпуно другарски. Ауторитет му не даје положај, већ га он ствара радом и понашањем, али никако не позивањем на функцију. Отуда и не може захтевати неке посебне привилегије и попусте, иако су веће његове дужности и одговорности. Мора уважавати пуну равноправност свих планинара.

Међу планинарским функционерима уопште, посебно међу функционерима исте организације, мора владати слога, најтешња другарска сарадња, савесна дисциплина и осећај заједничке одговорности за прихваћене задатке. Ривалство, завист и друге слабости кваре другарску радну атмосферу и никад планинару нису на част.

Сагласност, споразумевање, заједничко договарање и подела посла, су радна начела при решавању добијених задатака. Само у изузетним случајевима одлучивање се може спроводити гласањем.

ВОЂА ПУТА

Вођа пута одговара за сваког члана излета.

Вођа пута је по правилу искусан планинар, ауторитативна особа која се на излету мора слушати без поговора. Дужност вође пута је да је већ био у крају где се излет изводи, или да је детаљно простудирао (проучио) предстојећи пут из литературе и секције, и такође се распитао у планинарском друштву у том крају. Акција коју изводи вођа пута мора бити у годишњем календару акција друштва које води. Његова обавеза је да планира и обезбеди: време одвијања излета, дужину и тежину успоне (пешачења) са прилазном сатницом, превоз и по могућности исхрану.

Вођа пута мора бити ауторитаван и неприкосновен у својим одлукама, а свој ауторитет стиче својим искуством и проценама при вођењу акција. Сви учесници су дужни да га без поговора слушају. Издвајања из групе, затим промена предвиђене маршруте, је дозвољена једино уз сагласност вође пута.

У случају да је група већа од 30 учесника, тада вођа пута одређује и свог помоћника, из редова искусних, ауторитавних учесника. И помоћника вође пута сви учесници излета, дужни су да слушају и поштују.

Приликом поласка на успон, поготово зимски, вођа је дужан да прегледа одећу, обућу и опрему сваког учесника, и уколико установи да неки члан није одговарајуће опремљен (лоше ципеле, нема рукавице, капуљачу...или неки други део неопходне опреме) треба таквог планинара да врати и не дозволи му успон, и то у његовом интересу.

Уколико се неки учесник оглуши о забрану вође пута, или се пак самовољно издвоји, или крене неким другим путем, а не оним који је одредио вођа пута, тада ће такав учесник бити јавно упозорен а ако и даље инсистира да иде на успон који му је забрањен, или хоће да се издвоји, тада ће вођа пута, јавно пред свим учесницима констатовати да тај члан није више члан организоване групе и да иде на свој сопствени ризик.

Пре поласка на акцију вођа пута има право да не поведе чланове са којима је на претходним акцијама имао проблема, било због недисциплине, било због недоличног понашања (свађе, пијанства, туче и сл.). Ако вођа пута води младе и неискусне планинаре, почетнике, а иде се у високе планине, вођа је дужан да одржи један или више састанака са учесницима, на којима ће их упознати са опасностима на које могу да наиђу (снег, киша, поледица, амбиси, одрони...), затим да им препоручи како да се обуку, шта да понесу од хране и планинарске опреме. Затим

каква је и колика физичка кондиција потребна да се таква успон успешно изведе. Сви учесници акције су дужни да без поговора склушају вођу пута, да се стриктно придржавају програма пута, савета или упутстава, па чак и наређења вође пута.

Није дозвољено мешање у рад вође пута, сем ако он затражи ваше мишљење или помоћ. На излету није дозвољено ни трчање испоред групе, ни заостајање. Свако издвајање мора бити са дозволом вође пута.

Вођа пута је званично лице, које у име организатора, планинарског друштва, али на властиту одговорност, организује и води акцију, и он је пред Законом одговоран за целу групу, и то како за понашање учесника, тако и за случај неке несреће. Све што се сматра да није у реду у погледу односа вође пута према неком члану акције,

или у односу на организацију излета, мора се по повратку са излета изнети пред Управни односно Извршни одбор друштва, а у тежим случајевима и пред Веће части.

Вођа пута води акцију на чисто аматерском принципу и за свој рад не прима никакву надокнаду. Вођа пута и његов помоћник као организатори излета за себе на плаћају превоз и смештај, као и храну, ако је исхрана заједничка и организована.

Вођа пута по повратку са излета подноси извештај са свим битним карактеристикама истог, а такође и финансијски извештај.

Одусталим учесницима се по правилу не враћа уплаћени новац, сем у случајевима озбиљне болести, смрти у ближој породици, или другог каквог оправданог разлога. Уместо повраћаја новца могућа је замена учесника.

УЧЕСНИК ИЗЛЕТА

Учесник излета је члан планинарске организације, који приликом свога пријављивања за излет мора да прикаже своју планинарску легитимацију, са маркицом за текућу годину.

Приликом пријављивања обавезно се уплаћује аконтација или цео износ уплате, сем акције које су бесплатне. Пријавом учесник мора да води рачуна о свом здравственом стању, а и о физичким могућностима. Такође учесник излета треба да носи толики пртљаг да у њему буде и топла пресвлака, батерија, чутура, храна, јакна, кишна кабаница, а са друге стране да не буде претоварен, како не би задржавао групу при нормалном ходу при успону. Није планинарски претоварити се са пртљагом и после очекивати да ће тај пртљаг неко други носити. ПОНЕСИ ОНОЛИКО КОЛИКО МОЖЕШ САМ ДА НОСИШ!!!

ПРИЗНАЊА

За успешан рад и дугогодишњу активност у планинарству ПССВ додељује планинарским организацијама и појединцима признања у виду златне значке или похвалнице. Златна значка се носи у изузетним приликама и на великим планинарским манифестацијама на левој страни груди, никад на капи или шеширу.

ВЕЋЕ ЧАСТИ

Чланови планинарских друштава одговарају за теже прекршаје овог Кодекса Већу части матичне организације. Веће части делује и у другим приликама, ако дође до друштвених или чланских неспоразума. Другарска интервенција Већа части мора увек да буде свестрана, а исход да буде такав да задовољи обе стране.

Нови Сад, 9.12.1995. године

За Планинарско-смучарски
савез Војводине
председник:

Александар Дамјановић